

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan.
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3962	14 augustus 1991
Onderwerp Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 36/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
~~Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen~~

Kolonel der Cavalerie

Bijlagen één	Bezoekadres Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	Doorkiesnummer 070 - 318 6634
------------------------	---	---

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3962, d.d. 14 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
36/91

(Afgesloten 141300B AUG 1991)

Federale overheden

Op de gisteren gehouden zitting van het federale presidium, die kennelijk door alle republieken is bijgewoond, heeft een evaluatie van het staakt-het-vuren in Kroatië plaatsgevonden. De conclusie was dat de wapenstilstand voldoende in acht werd genomen om over te gaan tot onderhandelingen over de toekomstige politieke verhoudingen in Joegoslavië. Deze zullen het onderwerp zijn van de volgende presidiumvergadering, die naar verwachting vandaag zal plaatsvinden.

Kroatië

Het bestand lijkt inderdaad over het algemeen in acht te worden genomen. Desondanks worden sporadische schietpartijen gemeld. In Slavonië (oost-Kroatië) zouden Servische militanten een mortieraanval hebben uitgevoerd op de stad Borovo Selo, die beantwoord zou zijn door Kroatische (para-)militaire eenheden (KNG) en door federale strijdkrachten (JNA). Dit bericht is in zoverre opmerkelijk dat -indien bevestigd- de JNA zich in dat geval neutraal blijkt te hebben opgesteld, wat in tegenspraak zou zijn met Kroatische beschuldigingen dat de JNA veelvuldig aan de kant van de Servische strijdgroepen optreedt. In een ander betwist gebied (Banja) is door de JNA melding gemaakt van een aanval van Kroaten op een legerpost. Het is echter niet duidelijk of het hier om autonoom optredende Kroatische militieën, danwel de KNG ging.

Gisteravond heeft in de Servische enclave Krajina alsnog de meermalen uitgestelde uitruil van gevangenen tussen Serviërs en Kroaten plaatsgevonden. Volgens de -zelfbenoemde- Servische autoriteiten in Krajina zou zich nu in dit gebied niemand meer in vijandelijke handen bevinden.

De Kroatische autoriteiten blijven weigeren in te stemmen met de samenstelling en de activiteiten van de door het federale presidium ingestelde commissie die moet toezien op de naleving van het bestand. De standpunten liggen dermate ver uiteen, dat gisteravond de onderhandelingen tussen de commissie en Kroatische functionarissen omtrent deze kwestie zijn afgebroken. Overigens is vermeldenswaard dat uit de berichtgeving blijkt dat de (Kroatische) voorzitter van het federale presidium, Mesic, zich onder de Kroatische onderhandelaars bevond. Dit vormt een nieuwe illustratie van het spanningsveld tussen de federale verplichtingen van Mesic en zijn loyaliteit ten opzichte van de Kroatische zaak. In laatste instantie lijkt het laatstgenoemde bij Mesic vaak te prevaleren.

Kroatië blijft van mening dat de commissie van toezicht, die wordt voorgezeten door de vertegenwoordiger van Montenegro in het presidium (tevens vice-president), Kostic, te zeer door pro-Servische functionarissen wordt gedomineerd. Kroatische gezagsdragers hebben laten doorschemeren eventueel wel akkoord te zullen gaan met een commissie die alleen is samengesteld uit Slovenen, Bosniërs en Macedoniërs, dus zonder vertegenwoordigers van de federale politie en van de Serviërs in Kroatië. Overigens heeft de Sloveense regering geweigerd vertegenwoordigers voor deze commissie beschikbaar te stellen.

Daarnaast vindt de Kroatische regering dat de commissie uitsluitend moet optreden aan de Servisch-Kroatische grens, waar in de Kroatische optiek de Servische agressie aantoonbaar is, en niet in de omstreken door Serviërs gedomineerde enclaves in Kroatië. Het is echter vrijwel uitgesloten dat het federale presidium aan deze Kroatische wensen tegemoet zal komen.

Bosnië-Herzegovina

De regering van Bosnië-Herzegovina heeft gisteren aangekondigd dat op korte termijn een referendum zal worden uitgeschreven onder de Bosnische bevolking over de positie van de republiek in het (toekomstige) Joegoslavische staatsverband. De regering van deze republiek, die naast een Moslimbevolking van ruim 40% belangrijke Servische ($\pm 30\%$) en Kroatische (bijna 20%) minderheden kent, had hierop de afgelopen maanden reeds diverse malen gezinspeeld, onder andere in verband met geruchten dat Servië en Kroatië overeenstemming zouden hebben bereikt over een onderlinge opdeling van Bosnië-Herzegovina.

Het besluit tot een referendum (waarvoor overigens nog geen termijn is genoemd) moet vooral worden gezien tegen de achtergrond van recente pogingen van het Servische bewind om de politieke situatie in de republiek te destabiliseren door met name de vertegenwoordigers van de Servische minderheid sterker aan zich te binden. De Bosnische regering zou hopen op een duidelijke uitspraak vóór het behoud van de eenheid van de republiek, hetgeen haar een mandaat zou geven om zich actiever tegen de Servische politiek te keren. Het resultaat van het referendum staat echter (anders dan de onlangs aangekondigde volksraadpleging in Macedonië omtrent de eventuele soevereiniteit van die republiek), zeker niet vast. Het referendum zal dan ook tevens een indicatie vormen voor de Bosnische regering in hoeverre zij kan rekenen op de loyaliteit van de Servische en Kroatische bevolkingsgroepen.

De JNA

De defensieleiding heeft onlangs aan haar formele opperbevelhebber, het federale presidium, laten weten dat sinds het uitbreken van de huidige crisis (25 juni) slechts 51% van de opgeroepen dienstplichtigen is opgekomen. De JNA-top heeft gesteld daarom de controle op de opkomst van dienstplichtigen weer in eigen hand te willen nemen en de niet opgekomenen strafrechtelijk te willen vervolgen. Hierbij werd een uitzondering gemaakt voor Slovenië. Zoals bekend zijn onlangs regelingen getroffen voor het ontslag van alle Sloveense militairen (beroeps en dienstplichtig) uit de JNA.

Naar verwachting zouden eventuele maatregelen die de JNA in dit kader zou nemen vooral tegen Kroatische dienstplichtigen gericht zijn, aangezien naast Slovenië met name Kroatië de medewerking aan de opkomst van dienstplichtigen heeft stopgezet en Kroatische jongens hun dienstplicht laat vervullen in aan de Kroatische regering ondergeschikte (para-)militaire organisaties. Het is echter onduidelijk welke resultaten de defensieleiding van een eventueel strafrechtelijk optreden verwacht.

Opvallend is het bericht dat JNA-eenheden in Servië (provincie Vojvodina) recentelijk een opleidingskamp van uit Kroatië afkomstige Serviërs hebben omsingeld en de betreffende vrijwilligers hebben ontwapend. Aangenomen moet worden dat deze vrijwilligers opgeleid werden voor inzet in Kroatië. Het JNA-optreden zou erop kunnen duiden dat het leger inderdaad voorstander is van een politieke oplossing van het conflict in Kroatië en bevreesd is dat een definitief bestand door het autonoom optreden van milities zou kunnen worden doorkruist. Opmerkelijk is echter dat uit de betreffende berichtgeving kan worden opgemaakt, dat de vrijwilligers lid zijn van een gematigde Servische partij, die weliswaar de opstelling van de nationalistische Kroatische regering

veroordeelt, maar ook het militante optreden van de Servische autoriteiten in de Krajina verwerpt. Het is derhalve evenmin uitgesloten dat het optreden van de JNA tegen het kamp juist moet worden gezien als impliciete steun voor de militante strijdgroepen in de Krajina.

Servië

Inmiddels zijn aanvullende gegevens bekend over de ontwerp-Grondwet voor het nieuwe Joegoslavië, die de Servische president Milosevic eerder deze week presenteerde. Volgens de berichten maakt Slovenië in dit ontwerp niet langer deel uit van Joegoslavië, hetgeen zou bevestigen dat Servië in feite heeft ingestemd met de afscheiding van deze republiek. Servië zou in dit ontwerp een eenheidsstaat worden, waarin de nominale autonomie van de provincies Vojvodina en Kosovo geheel zou worden opgeheven. Bovendien zou het worden uitgebreid met de momenteel door Servië beheerste delen van Kroatië.

Van het nieuwe Joegoslavië zouden verder deel moeten uitmaken -het traditioneel sterk met Servië verbonden- Montenegro, Bosnië-Herzegovina en de resterende delen van Kroatië. Onduidelijkheid bestaat voornamelijk over de voorziene status van Macedonië. Vermoedelijk zou echter ook Macedonië in beginsel van de nieuwe staat deel uit moeten maken. Opvallend is echter dat Macedonië niet aanwezig is geweest op de bijeenkomst eerder deze week waarop het Servische ontwerp is besproken. De officiële Servische verklaring is dat Servië alleen die republieken heeft uitgenodigd die nog geen stappen hadden gezet in de richting van eenzijdige onafhankelijkheid; daarom ontbraken ook vertegenwoordigers van Slovenië en Kroatië. Het moet anderzijds niet volledig uitgesloten worden geacht dat Milosevic c.s., analoog aan Slovenië, eventueel zouden willen instemmen met een afscheiding van Macedonië. Hieraan zou dan vooral de tactische overweging ten grondslag kunnen liggen dat Servië met de gedwongen incorporatie van Macedonië in de nieuwe staat, naast de te verwachten problemen met Kroatische en Albanese minderheden, anders ook nog zou worden geconfronteerd met conflicten met Macedonische nationalisten.

Conclusie/vooruitzicht

Ondanks het feit dat het bestand in Kroatië over het algemeen in acht wordt genomen, zijn er nog veel obstakels die overeenstemming omtrent een politieke oplossing van de tegenstellingen in Joegoslavië uiterst onwaarschijnlijk maken. Zowel de Servische als de Kroatische regering geven geen blijk van compromisbereidheid. Bijzondere problemen bestaan er voor de regering van Bosnië-Herzegovina, die op korte termijn door een referendum meer duidelijkheid wil scheppen omtrent de positie van de republiek in (het toekomstige) Joegoslavië. Dit referendum, waarvan de uitslag overigens allerminst vaststaat, kan de verhoudingen in zowel deze republiek als Joegoslavië als geheel in belangrijke mate beïnvloeden. Over de opstelling van de JNA in het Joegoslavische conflict, en met name de Kroatisch-Servische tegenstellingen, blijven vraagtekens bestaan.